

Klassikalises balletis on Soome rahvusooper Estoniast üle

Estonia "Sülfiidi" ja Soome rahvusooperi "**Luikede järve**" käis vaatamas Kristiina Grancis. Kaks teatrit teevad koos kummarduse **vandele meistritele**. Kahe teatri võrdluses jääb selgelt peale Soome.

Romantilise balleti ajastul oli tantsukunstis kuldperiood.

Klassikalise kunstikoodeksi asemel hakati otsima uut hingamist keskajast. Müstilise maailmatunnetuse järgi oli inimene olend, kes on lõhestunud hinge ja keha, taevaliku ja maise vahel. Romantilised ehk nn valged balletid hakkasid rõhutama seda, et elu on dualistlik – see on nii ilus kui ka inetu ja on tulvil mõlemat – nii kurjust kui ka headust.

Väga oluline oli romantilistes balletides teatraalne illusioon ja selle arendamiseks nähti kõvasti vaeva – vaimolendid, kes peibutasid mehi ja kiusasid reetlikke armastajaid, pidid laval näima usutavalt õhkõrnad ja lendlevad. Lendamisillusiooni loomiseks prooviti kasutada traate, mis kinnitused tantsijannade pihale.

Didelot tekitas sensatsiooni, tutvustades 1796. aastal Londonis geniaalset tehnilist uuendust ehk lendamisseadeldist balletis

"Flore et Zéphire". Kahjuks ei tekitanud see pikaajalist vaimustust ega loonud loodetud efekti ja niiviisi pidi inimkeha ekspressiivsuse ja jalad appi võtma, et usutavalt eeterlikuks olendiks kehastuda.

Tantsijad olid üha rohkem ja rohkem treeninud õhuhüppeid ja varvastel seisu, lisaks tulid nüüd ka appi toetusega varvaskingad. Esimene varvastel tantsija pole kroonikasse kantud, kuid see juhtus 1820. aastatel.

1832. aastal kristalliseerus romantiline ballett kujul, nagu me seda tänapäeval tunneme. Philippe Taglioni lavastas esmakordselt "Sülfiidi" oma tütrele Mariele. See jutustas varvastantsu "lapsesammude" stiilis traagilise loo metshaldjast, kes armub Šoti verd noormehesse. Kunstnik Eugène Lamy disainis tantsijannale valge õhulise kleidi, mis on nüüdisajal valge balleti standard. ●

Estonias “Sülfiid”

Herman Severin Løvenskioldi muusikale loodud August Bournonville'i versioon “Sülfiidist” ütleb: harmoonia, visuaalne ilu, lavakunduse ja kostüümide gurmeesutäis on põhjus, miks olla vaataja. Lisaks eelkäijate loodu au sisse tõstmine. Vanade heade asjade meeldetuletamine tolmude ja vaime pelgamata.

Eva Kloborg, Frank Andersen ja Anne Marie Vessel Schlüter Taa-nist töid Bournonville'i tõlgenduse võimalikult autentsel kujul Estonia lavale. See on tantsijale väga nõudlik materjal. Vallata meisterlikult tehnikat, olla kodus pantomiimis ning ka imehea näitleja. Rolli teeb usutavaks sisseelamise kraad ning lavaline karisma.

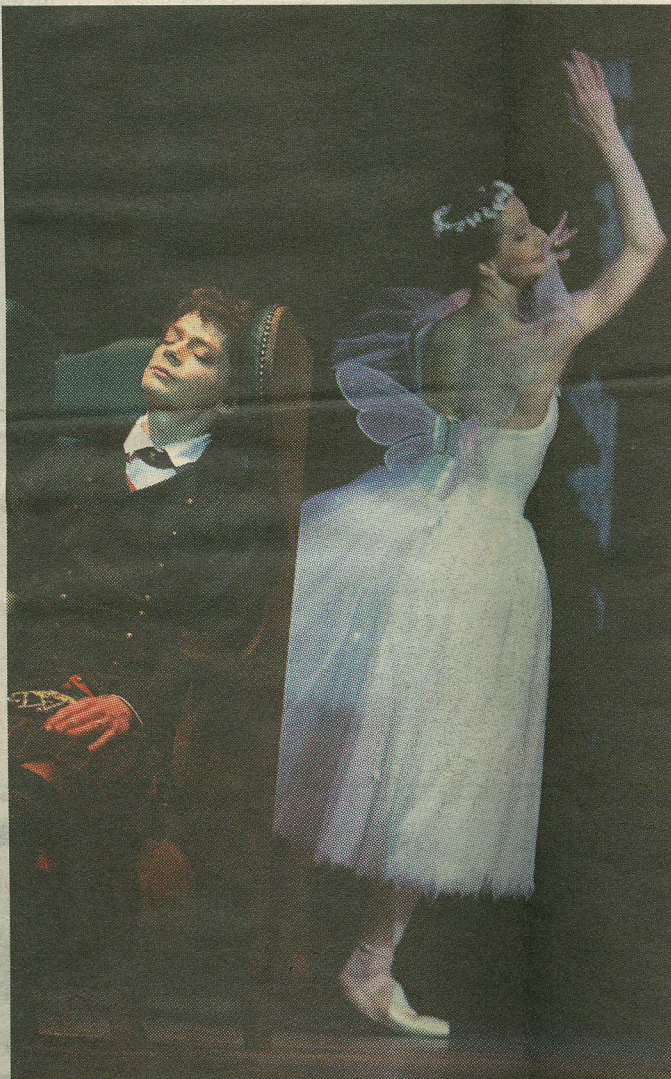
Sülfiid liigub lavalaudu vaevu puudutades, ta tantsujoonised on hingamispausideta, ta ei tohi hetkekski tunduda inimlik lihast ja verest olevus. Kuidas seda saavutada? Kehakeele täiuslikkuse ja illusiooniloomise alkeemiaga. Näitleja ürgandega.

Kuidas esitada Sülfiidi armastatud Jamesi nii, et ta poleks lapsmees ega ullike? Jällegi asetub kilbile näitlemisanne. Seega peaksid esisülfiid ja James olema head tantsijad ja draamanäitlejad. Estonia “Sülfiidis” ei suutnud Marina Tširkova ja Vladimir Arhangelski aga veenda või läks kogu nende kehatähelepanu Bournonville'i kerguse efekti saavutamise peale ja rolli sisu täitmine ununes.

Usutavaim ja huvitavaim on nõid-ennustaja Madge. Juri Mih-hejevi emotsionaalne sügavus ja plastiline dramatism kannavad selle rolli tema loomingu tippude hulka. Võlus ka Eve Andre tant-sutehniline nõtkus ning tütarlapselik avatus, mis muudavad Jame-si kihlatu Effy sädelevaks subretiks.

Estonia “Sülfiid” on koreograafiliselt lihvitud kui prillikivi ja pil-dilisel nauditav kui korralik unelm õhuvaimude ja saksa muinas-juttude romantilisest maailmast. ●

FOTO: MARKO MUMM

“Sülfiid” Estonias

Soomes “Luikede järv”

Soome rahvusooperis mängitakse õhtust õhtusse juba aastal 2004 esietendunud “Luikede järve”. 30 luik-tantsijaga hiiglasuurel laval, mis teeb kadedaks iga väiksema teatri.

Ka siin on koreograaf, hollandlane Rudi van Dantzig, austanud Marius Petipa ja Lev Ivanovi algvarianti, muutes veidi vaid prints Siegfriedi ja nõid von Rothbardi karakterit ja tegevusliini.

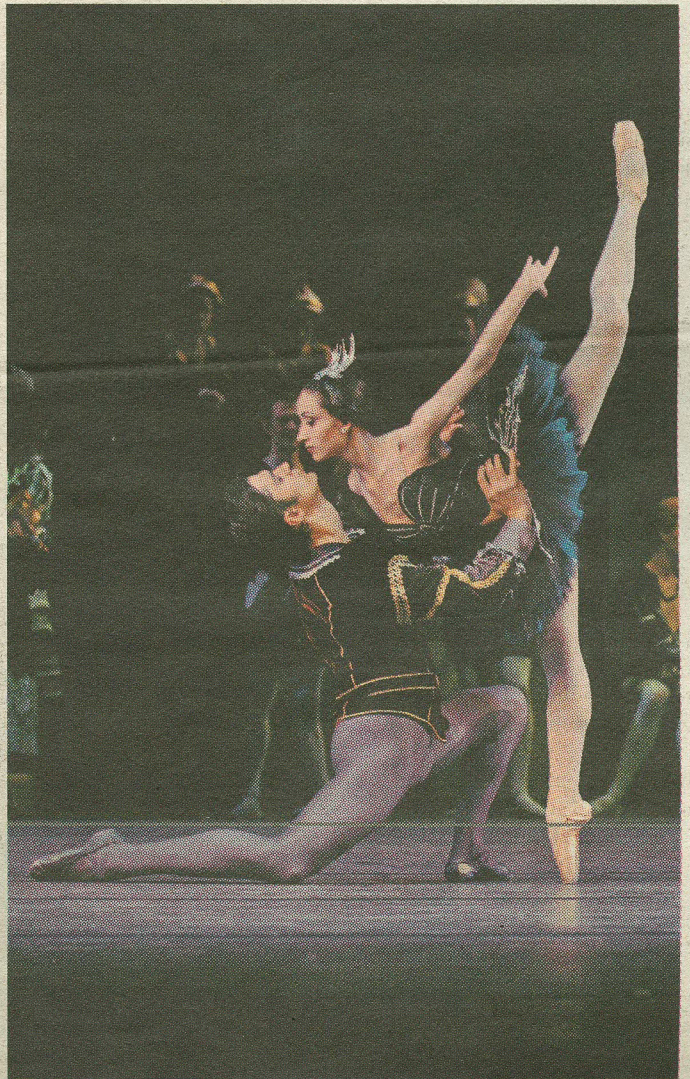
Laval laotub lahti vene klassikalise balletti võimsus, harmoonia ja ülilma ilu teenimine koos taotlusega taasluua legend tippantsi-jatest kui karismaatilistest isiksustest, kes valdavad liikumistehni-kat otseku muuseas. Rikas lavapilt andis elamuse kõikidele meel-tele.

Ooperi ja balleti maagia alus on kool ja raha. Iga klassikalise la-valoo taga, mis jätab elamuse kogu eluks, on raha lõhn. See on va-jalik trupi suuruse säilitamiseks, tippantsijate teatris hoidmiseks ning lavatehnika, valguskujunduse ja dekoratsioonide kõrgtaseme tagamiseks.

Võrreldes Estoniaga juhivad muidugi soomlased. Meil pole praegu soliste nagu sealsed Henrik Burman, Sampo Kivelä või Anu Viheriäranta. Meil pole ballett ammu enam sama populaarne kui 1970.–1980. aastatel. Enamik meie tantsijaid on suures maailmas laiali. Aga tänu säilitusrežiimile, kus meeletut arengut ei sünni, kuid püütakse hoida ja väärtustada seda, mis on, võib vahel ka föö-niksina tuhandest tõusta.

Ballett ja ooper on raudselt surevad kunstid, kui mõelda nende kulukusele (solistide koolitus, teatri majandamine), lisaks solistiks pürgija verele, higile ja meeletule kannatusele ning tööle emotsio-naalse läbipõlemise piiril. Aga see kõik on seda väärt, kui eesriie avaneb ja laval hakkab sündima imelisi asju. ●

FOTO: SOOME RAHVUSOOPER

“Luikede järv” Soome rahvusooperis